

Vaste Commissie
Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Utrecht, 12 februari 2018

Betreft: Algemeen overleg Ouderenmishandeling / Ouderenzorg / Verpleeghuiszorg

Geachte leden,

Aanstaande donderdag 15 februari heeft u een algemeen overleg over de ouderenzorg en dan met name de verpleeghuiszorg. De afgelopen jaren is er veel aandacht voor de kwaliteit van de zorg in verpleeghuizen. Er is nu 2,1 miljard euro om de zorg structureel te verbeteren. In deze brief willen wij u op grond van wat we in de praktijk zien een aantal aanbevelingen meegeven voor de besteding van dit geld. En we willen ook aandacht vragen voor een groep, die door het verdwijnen van verzorgingshuizen tussen wal en schip is geraakt. Tenslotte vragen we aandacht voor nieuwe burgerinitiatieven.

Verbeteren verpleeghuiszorg

Een echte verbetering van de verpleeghuiszorg kunnen we alleen bereiken door te werken aan een andere cultuur. Een cultuur waarin bewoners, naasten en medewerkers daadwerkelijk centraal staan. Waar zij met elkaar op maat oplossingen mogen zoeken. En de zorgorganisatie zo is ingericht dat de organisatie daarbij helpend is. Dat vraagt om organisaties die lokaal organiseren. Of met andere woorden: waar mensen de ruimte krijgen om zelf na te denken en de organisatie hen daarin faciliteert. Het betekent dat mensen op het lokale niveau met elkaar bedenken wat zij belangrijk vinden. Bijvoorbeeld dat zij graag een eigen keuken willen, omdat bewoners en familie dat belangrijk vinden. Of dat zij behoefte hebben aan meer geestelijk verzorgers. Of meer helpenden, verzorgenden of verpleegkundigen willen inzetten. Zolang het maar de uitkomst is van het gesprek tussen mensen op lokaal

niveau.

De laatste jaren zijn er initiatieven ontstaan, die deze cultuurverandering in gang gezet hebben. De bewegingen ‘radicale vernieuwing verpleeghuiszorg, van regels naar relaties’ en ‘leven zoals je wilt, radicale vernieuwing verpleeghuiszorg’ zijn daar goede voorbeelden van. In deze twee bewegingen werken alle betrokkenen in een verpleeghuis samen vanuit een gedeelde visie aan betere verpleeghuiszorg. Zij doen dat allemaal op hun eigen manier, passend bij hun lokale situatie. En leren van elkaar binnen en buiten de eigen organisatie.

Bij de besteding van de extra gelden zien we de neiging om terug te vallen in oude patronen die de zorg niet verder helpen. Zoals: een vast percentage van het geld dat besteed moet worden aan nieuw personeel, verantwoording op basis van financiële getallen en het opzetten van een traditionele benchmark met ‘meetbare’ indicatoren. We weten vanuit vele jaren ervaring dat dat niet leidt tot betere zorg. Integendeel: het leidt tot vinkgedrag en nieuwe bureaucratie. Het lijkt dan misschien of er duidelijkheid is over de besteding van het geld, maar het zegt in de praktijk niets over de echte kwaliteit. Uiteraard willen wij dat het geld niet in overhead gaat zitten. Maar daar is naar ons idee wat anders voor nodig dan een traditionele benchmark, die de papieren werkelijkheid weergeeft.

We vragen u daarom het volgende te realiseren:

- *bij de besteding van het extra geld ruimte te bieden voor maatwerk. Bijvoorbeeld voor het heropenen van een keuken, maar ook het investeren in betere contracten voor bestaande medewerkers. Of het investeren in opleidingen, die aansluiten bij de veranderde behoeften in de zorg. Ons voorstel is dat er - in samenspraak met de cliëntenraad en de ondernemingsraad - per locatie een plan komt voor de besteding van het extra geld;*
- *bij de verantwoording gebruik te maken van meer narratieve methoden, waarbij het verhaal van bewoners, naasten en medewerkers naar voren komt. En dat ook op geaggregeerd niveau te gebruiken voor verantwoording en verbetering*

van de zorg. Deze vormen bestaan al;gebruik te maken van wat er al ontwikkeld is en niet weer een volgend programma te starten. We denken hierbij aan 'Waardigheid en Trots' en het kwaliteitskader. Waarbij leren en verbeteren kernpunten zijn;

- *de blijvende dialoog te voeren vanuit de Kamer met deelnemers aan 'radicale vernieuwing', omdat zij bezig zijn om een echte cultuuromslag te bevorderen in de zorg.*

Woonvorm tussen thuis en verpleeghuis

Een aantal jaren geleden is besloten het klassieke verzorgingshuis af te schaffen. Het nieuwe beleid was dat mensen langer thuis bleven wonen. Veel cliëntenraden, verenigd in LOC, hebben toen al aangegeven zich daar grote zorgen over te maken. Die zorgen blijken nu terecht te zijn. Er is een aanzienlijke groep ouderen, die tussen wal en schip is geraakt. Zij hebben een breekbare gezondheid, kunnen zich moeilijk verplaatsen en bovendien wordt hun netwerk steeds kleiner. Maar zij komen nog niet in aanmerking voor het verpleeghuis. Daarbij gaat onze zorg vooral uit naar mensen met een laag inkomen, omdat zij niet in staat zijn zelf een alternatief op te zetten.

In de praktijk zitten deze ouderen opgesloten in hun huis. Zij kunnen of durven zich niet te verplaatsen naar bijvoorbeeld een buurtcentrum. Vooral niet in de winter als het glad of donker is. Zij kunnen daardoor moeilijk sociale contacten met anderen onderhouden. Zij ervaren een gebrek aan veiligheid, omdat er geen hulpverlener aanwezig is in het gebouw. En hun woning is vaak ook niet geschikt door een gebrek aan liften of mogelijkheden om met hulpmiddelen te bewegen binnenshuis.

En waar wel nieuwe vormen zijn ontstaan is de versnippering in wet- en regelgeving een groot probleem. Het vraagt om zoveel verantwoording en verschillende inkoopkaders, dat het haast onmogelijk is een 'verzorgingshuis nieuwe stijl' in stand te houden. Vooral als die zich richt op mensen met een laag inkomen.

De cliëntenraden en LOC willen daarom dit jaar werken aan nieuwe vormen tussen

thuis en het verpleeghuis. Waar mensen in hun eigen wijk of dorp kunnen blijven wonen. Waar zij met meer ouderen in één gebouw wonen en ruimten hebben om elkaar te ontmoeten. En waar altijd een hulpverlener aanwezig is, zodat mensen zich veilig voelen. Dat zal om veel creativiteit vragen, zoals de herontwikkeling van galerijflats uit de jaren 70 of de transformatie van leegstaande voormalige gemeentehuizen in kleine kernen.

Concreet vragen wij van u:

- *een actieprogramma te steunen om tot nieuwe vormen tussen thuis en verpleeghuis te komen;*
- *belemmeringen in wet- en regelgeving weg te nemen;*
- *kennisuitwisseling hierover te faciliteren.*

Burgerinitiatieven

Op steeds meer plekken in het land zien we initiatieven ontstaan, waarbij burgers zelf oplossingen zoeken voor zorg en huisvesting. Zij weten daarmee voorzieningen en diensten te realiseren die naadloos bij de lokale behoeften aansluiten. En die anders niet tot stand zouden komen. Zij besparen ook nog eens kosten voor de samenleving. We zien in de praktijk dat deze burgerinitiatieven het niet makkelijk hebben. Zij passen vaak niet binnen de bestaande kaders en structuren. Zij moeten daardoor veel tijd en energie steken in het overbruggen van de systeem- en leefwereld. Terwijl zij alle steunen verdienen om hun initiatieven te realiseren en uit te bouwen. Ook is van belang dat zij hun kennis kunnen bundelen en uitwisselen. Helaas zien we dat zij hiervoor te weinig steun vinden.

Woongemeenschappen door burgers opgezet verenigd in de LVGO (Landelijke Vereniging van Gemeenschappelijk wonen van Ouderen) constateren dat zij regelmatig tegengewerkt worden door gemeenten. En dat de huurwetgeving strakke inkomensgrenzen kent, waardoor het opzetten van een woongemeenschap moeilijker wordt. Eind vorig jaar hebben diverse organisaties, waaronder LOC, een manifest gesteund om de belemmeringen weg te nemen.

LOC

Hof van Transwijk 2
3526 XB Utrecht

☎ 030 284 3200
✉ loc@loc.nl
🌐 www.loc.nl

BTW 808564018B01

IBAN NL42 TRIO 0198 5295 70

KvK 30162169

Zorgcoöperaties en burgerinitiatieven kennen ook allerlei belemmeringen als zij starten. Voor hen is van groot belang dat zij een aanspreekpunt hebben voor vragen en kennisuitwisseling. Daartoe is Nederland Zorgt voor Elkaar (NLZVE) opgericht. NLZVE is zeer veel tijd kwijt om een beetje geld te vinden om deze kennisfunctie te kunnen vervullen. Wij zijn van mening dat juist hier een taak voor de overheid ligt om hen structureel te helpen. Zonder dat deze subsidie hen inperkt om nieuwe wegen in te slaan, die burgerinitiatieven nu eenmaal vragen.

Wij vragen van u:

- *burgerinitiatieven te steunen om hun initiatieven mogelijk te maken;*
- *belemmeringen in wet- en regelgeving aan te passen;*
- *het manifest over woongemeenschappen voor ouderen over te nemen;*
- *Nederland zorgt voor elkaar (NLZVE) structureel financieel te steunen voor kennisuitwisseling tussen burgerinitiatieven.*

Ten slotte

Graag werken wij met u samen aan een verdere verbetering van de zorg voor ouderen in Nederland. Wij hopen dat we gezamenlijk de ruimte weten te creëren om passend bij de behoeften en ontplooiingsmogelijkheden van de individuele mens de zorg te organiseren. Wij zijn altijd bereid om daar met de Kamer het gesprek over aan te gaan en ook een actieve bijdrage aan de verbeteringen te leveren. Voor vragen, nader overleg of een mondelinge toelichting kunt u contact opnemen met Thom van Woerkom: 06 13 34 82 17 of t.vanwoerkom@loc.nl

Met vriendelijke groet,

Marthijn Laterveer
Coördinator